

na Hrvatsku; „ali ne učini toga pohlepe radi, već s razloga, što mu je po vladalačkom pravu pripadala baština“, kaže stari ugarski ljetopis.

Vojna kralja Ladislava (1091). Kralj Ladislav prešao je Dravu kod Vaške (istočno od Virovitice), a kako je stranka kraljice udovice Jelene u tom dijelu države hrvatske bez sumnje bila veoma jaka, nije nigdje sve do Gvozda (Alpes Ferreae)¹ naišao na kaki otpor; no preko Gvozda već se morao latiti oružja, bijući ogorčene bojeve, ali ne s hrvatskom državnom vojskom, nego tek s nekim plemenima, kad je prolazio njihovim zemljištem. Odavle iz prekogvozdanske Hrvatske pošlje Ladislav papi Urbanu II. posebno poslanstvo, koje je imalo predati još i pismo montekasinskom opatu, u kojem ga zamoli, da mu bude prijatelj, što će mu stim lakše biti, jer da „već može s njime da opći kao sa susjedom“, budući da je „stekao gotovo cijelu Hrvatsku“.² Očito je kralj Ladislav u taj čas računao na potpun uspjeh svoje vojne te se i nadao ovladati dalmatinskim gradovima. Što je kralj htio da ima od pape, izrijeком ne znamo, no skori tečaj događaja upućuje, da je od njega zatražio odobrenje svoje hrvatske politike. Međutim stiže Ladislavu još prije negoli je dospio do mora glas, da su s juga provalili u Ugarsku Kumani. Oni su još nedavno bili saveznici cara Aleksija u borbi s Pečenezima (u aprilu 1091.), pa stoga je veoma blizu misao, da ih je sada upravo sâm car poslao u Ugarsku, ne bi li time prisilio kralja Ladislava na povratak, što se odista i zbilo. Kralj se povrati natrag, a u zemlji, između Gvozda i Drave, koja ostade u njegovoj vlasti, postavi, očito u znak, da nema na umu pripojiti Ugarskoj stečene zemlje, kao ni ostale Hrvatske, koju je još mislio steći, kao posebnoga hrvatskoga kralja si-

¹ Pod imenom Gvozda razumijevali su u srednjem vijeku vas gorski lanac od Risnjaka i izvora Kupe do Une i donje Kupe, dakle ne samo obje današnje Kapele, nego i Petrovu i Zrinsku goru.

² U pismu kaže Ladislav opatu Oderiziju: „vicinis enim iam agere poteris, quia Sclavoniam iam fere totam acquisivi“ (gl. moj Priručnik I, 1, 293—309 i 316—317). Izraz „acquisivi“ tumači ugledni današnji mađarski historik, biskup Fraknoi, ovako: „Pažnje je vrijedan onaj izraz kralja Ladislava, prema kojemu je on stekao (acquisivi) Slavoniju. Time je bez sumnje htio da označi, da je mirnim putem, pravnim naslovom nasljedstva ili ugovora, putem dobrovoljnoga pokorenja naroda, a ne snagom oružja postao gospodarom zemlje“ (u akademičkoj raspravi: Szent László levele a Montecassinói apáthoz. Budimpešta 1901, str. 9). Da Sclavonia znači koliko Hrvatska, a ne možda zemlju između Drave i Save, up. moj Priručnik I, 1, 294—298.